

**ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE**

NAIH nyilvántartási szám: 40689

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-49/2018. számú ügyben
(Előzményi ügy: AJB-5926/2017.)

Érintett szerv:

- Budai Nagy Antal Gimnázium (Budapest)
- Dél-Budai Tankerületi Központ (Budapest)

2018.

Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-49/2018. számú ügyben

Előadó: dr. Bene Beáta

Az eljárás megindítása

Az ombudsmani vizsgálat alatt nevének elhallgatását kérő panaszos beadványában a budapesti Budai Nagy Antal Gimnázium (a továbbiakban: Gimnázium) számos intézkedését sérelmezte, így többek között a nem működő elektronikus naplót, az érettségiző osztályok angol óráinak elmaradását, a testnevelés órák szervezését, az iskolai honlapon közzétett információk hiányosságát, a szülői részvételi jogok csorbítását, a Gimnázium belső szabályzatainak elavultságát, valamint a benyújtott szülői kérelmekre vonatkozó válaszok elmaradását.

A jelentés tényállásában részletesen ismertetett panaszokkal összefüggésben felmerült jogbiztonság követelményével, az oktatáshoz, illetve a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggő visszásság gyanúja, ezért az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam. A vizsgálat során az Ajbt. 21. § (1) bekezdés a)-b) pontja és (2) bekezdése alapján tájékoztatást kértem a Gimnázium fenntartójától, a Dél-Budai Tankerületi Központ (a továbbiakban Tankerületi Központ) igazgatójától és válaszának ismeretében megkerestem az EMMI oktatásért felelős államtitkárát.

Az érintett alapvető jogok és alkotmányos elvek

- a jogállamiság elve és a jogbiztonság követelménye: „Magyarország független demokratikus jogállam.” [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés];
- a közérdekű adatok megismeréséhez való jog: „Mindenkinek joga van a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez.” [Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdés];
- az oktatáshoz való jog: „Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország e jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapszintű, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban résztvevők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.” [Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdés];
- a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.” [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés].

Az alkalmazott jogszabályok

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Nkt.);
- az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (a továbbiakban: Civil tv.);
- az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.);
- a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kr.);
- a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet (a továbbiakban: EMMI rendelet).

A megállapított tényállás

1. A Tankerületi Központ igazgatója rendelkezésemre bocsátotta a helyszínen lefolytatott fenntartói ellenőrzésről készített vizsgálati jelentését, a vizsgálat kapcsán a releváns iratok másolatát. Összefoglaló válaszában a Gimnázium személyi működési feltételeivel kapcsolatosan kiemelte, hogy nyugdíjazás miatt felmentési idejét töltötte egy angol tanár 2017. augusztus 29-étől, akinek helyét 2017. szeptember 4-től eredményes pályázattal betöltötték. Két fő pedagógus végleges áthelyezéssel távozott az intézményből: egy angol szakos 2017. szeptember 10-én, erre az álláshelyre két eredménytelen pályázatot írtak ki, a válaszadás időpontjában is folyamatban lévő pályázat 2017. november 13-án jelent meg a www.kozigallas.gov.hu oldalon.

Egy biológia-kémia szakos tanár jogviszonya 2017. szeptember 3-án szűnt meg, az álláshelyet 2017. szeptember 4-étől betöltötték. Egy földrajz-biológia szakos tanár jogviszonya közös megegyezéssel megszűnt 2017. július 31-ével. Mivel az egyik igazgató-helyettes lemondott a vezetői megbízásáról 2017. június 30-i hatállyal, így az intézményvezető 2017. augusztus 15-én a tantárgyfelosztás benyújtásával párhuzamosan kérte ennek az álláshelynek intézményvezető-helyettesi megbízással együtt történő kiírását (5 biológia óra). Ez a kiírt pályázat eddig kétszer is eredménytelenül zárult pályázó hiányában. Egy matematika tanár 2017. október 27-i hatállyal lemondott közalkalmazotti jogviszonyáról, a megüresedett álláshelyet azonban eredménytelenül hirdették meg. Az újabb pályázat a válaszadáskor folyamatban volt. Az igazgató kifejtette, hogy több pedagógus jogviszonya a tanévkezdéshez közeli időpontban, vagy már a tanév során szűnt meg, ennek következtében nem volt azonnal eredményes az álláshelyek betöltése.

Az igazgató hivatkozott arra, hogy a panaszbeadványban szereplő sérelmek egy része olyan, amelynek kereteit jogszabályok és a belső szabályozók határozzák meg, mivel az Nkt. 24. § (1) bekezdése számos intézkedést az intézményvezetői hatáskörbe utal. A fenntartó ezekben a kérdésekben – az intézményvezetői hatáskör sérelme nélkül – *csak törvényességi felügyeletet biztosít*.

A helyszíni vizsgálata ugyanakkor feltárta, hogy az intézményvezető több alkalommal – a fenntartó korábbi jelzése ellenére – *az írásban hozzá intézett kérdésekre nem az Nkt. szerinti határidőben válaszolt, így vele szemben munkáltatói intézkedést kezdeményezett*. Jelezte, hogy a korábbi önkormányzati működtető által el nem végzett karbantartási, javítási munkákat sérelmező panaszok a mellékhelyiségeket és az iskolarádiót érintik, ezek kapcsán csak ütemezetten, a rendelkezésre álló költségvetési források arányában áll módjukban intézkedni. Véleménye szerint az elmaradt felújítási és karbantartási munkák elvégzése az új működtetőtől azonnal nem volt elvárható.

A Gimnázium támogatására létrehozott alapítvánnyal kapcsolatban utalt arra, hogy a fenntartónak nincsenek jogosítványai, ezért az alapítvány éves beszámolójával kapcsolatos nyilvánosságra hozatali kötelezettség elmulasztását a Dél-Budai Tankerületi Központ nem állapíthatja meg. Hangsúlyozta azt is, hogy a civil szervezetek közzétételi kötelezettségéről szóló jogszabályi rendelkezések értelmében, ha a civil szervezet saját honlappal rendelkezik, akkor beszámolóját és közhasznúsági mellékleteit is köteles elhelyezni, ám meglátása szerint az intézmény honlapja nem tekinthető a civil szervezet, vagyis az alapítvány honlapjának. Az iskola tehát csak erre vonatkozó kifejezett alapítványi kérésnek helyt adva töltheti fel az alapítványi beszámolót az iskola honlapjára, de erre vonatkozóan kötelezettség az Iskolát nem terheli.

Az igazgató jelezte, hogy az intézményi alapidokumentumok (pedagógiai program, SzMSz és házirend) felülvizsgálatáról intézkedett, és ha az eljárás ellentmondásokat, hiányosságokat vagy jogsértéseket tár fel, módosító eljárásra kötelezi az iskola nevelőtestületét.

A Tankerületi Központ igazgatója által rendelkezésemre bocsátott *vizsgálati jelentés* a beadványban megfogalmazott sérelmek vizsgálata kapcsán az alábbi megállapításokat tartalmazta.

1.1 *A panaszos sérelmezte, hogy a Gimnáziumban az első óra 7:15-kor kezdődik és az első órában a végzős évfolyamon rendszeresen érettségi tantárgy órája van, amely rendkívül megterhelő a gyerekek számára, valamint a testnevelés órákat az Iskola a többi iskola gyakorlatával szemben nem tömbösítve tartja.*

Az igazgató által megküldött vizsgálati jelentés hivatkozott az Iskola Házirendjének IV.1 pontjára, amely rögzíti, hogy az első óra 7:15-kor kezdődik. A szabályozás megfelel az EMMI rendelet 16. § (1) bekezdésének, miszerint „Az első tanítási órát reggel nyolc óra előtt – az iskolaszékek,

ennek hiányában az iskolai szülői szervezet, közösség és az iskolai diákönkormányzat véleményének kikérésével – legfeljebb negyvenöt perccel korábban meg lehet kezdeni.”

A négy évfolyamos képzésben részt vevő tanulónak az Nkt. 6. mellékletében szabályozottnak megfelelően – a 12. évfolyamon 35 a kötelező heti óraszám. A tanterv által előírt óraszám a négy kötelező érettségi tantárgy óraszám (matematika 4, magyar nyelv és irodalom 4, történelem 3 és kötelezően választandó idegen nyelv 3 óra) 14 óra, így az összes óraszám 40%-a érettségi tantárgyhoz kapcsolódik. Ez az óraszám csak emelkedhet, ha a tanuló emelt szintű érettségi felkészülést is választott, illetve a kötelező 5. érettségi tantárgy óraszámával. Ha ezek az órák elkerülnének az első órától, akkor a nap másik részébe kerülnének, ami nem változtatja a tanulók terhelését, hiszen már önmagában a napi 7 tanítási óra is megterhelő.

A testnevelés órák tömbösítését szintén jogszabályok akadályozzák, amely alapján a Gimnázium pedagógiai programja is szabályozással él. „A 2013/2014. tanévtől azoknak a tanulóknak, akik 2012/2013. tanévben vagy azt követően kezdték a 9. évfolyamot, az órarendbe építetten heti 5 testnevelés órája van.” A mindennapos testnevelés keretében az Nkt. 27. § (11) bekezdése alapján a mindennapos testnevelést legalább napi egy testnevelés óra keretében kell megszervezni, amelyből legfeljebb heti két óra váltható ki a jogszabályban rögzített módon. Mivel a jelenlegi 12. évfolyam a 9. osztályt a 2014/2015. tanévben kezdte, számukra előírt heti 5 testnevelés órát napi 1 foglalkozással kell megszervezni.

1.2 A panaszos tudomása szerint 2017 szeptemberétől nem működik az elektronikus napló, és az iskola honlapját sem frissítik, ezek hiányában több ízben előfordult, hogy a gyerekek bementek 7:00 órára, de felügyelőtanár hiányában hazamentek vagy felügyelet nélkül ültek a folyosón.

A vizsgálati jelentés rögzítette, hogy az elektronikus napló működését kiszolgáló szerverrel a nyár folyamán gondok voltak, továbbá a tanév indításakor adatfeltöltés hiányában nem lehetett azt használatba venni. Az új tanulók, illetve új csoportok adatai a válaszáskor is hiányoztak, így csak a rendszerben lévő gyerekekkel és csoportokkal kapcsolatosan lehet adatrögzítést végezni. Az elektronikus naplóval kapcsolatos év eleji problémák és a jogszabályokban meghatározott adminisztrációs kötelezettségek teljesítési érdekében az igazgató engedélyezte a szükséges papír alapú nyomtatványok, pl. ellenőrző könyvek (a naplók rendelkezésre álltak) beszerzését. Az osztályfőnökök a rendelkezésükre álló kapcsolattartási csatornákon keresztül értesítik a szülőket és a tanulókat (email, telefon). Ha az értesítés eredménytelen lenne, az iskola felügyeletet biztosít az érintett tanulóknak. *A Gimnázium kapcsolattartási és tájékoztatási eljárásrendje nem tér el a helyben szokásos csatornáktól, a legtöbb iskola hasonlóan tájékoztatja a szülőket és a tanulókat a panaszos által jelzett esetben. A hatályos jogszabályok nem írják elő kötelezően az elektronikus kapcsolattartást.*

A tanulókért az iskola a felelős az intézményben való tartózkodásuk alatt, így nem megengedhető, hogy tanulók az iskola területén tanítási időben és azon kívül felügyelet nélkül legyenek, valamint az sem, hogy a tanítási nap – utolsó órát kivéve – hazaengedjék őket. Ez esetben is be kell tartani az Nkt. szülők tájékoztatásával kapcsolatos rendelkezéseit. A Tankerületi Központ megállapította a vizsgálat során, hogy két alkalommal fordult ilyen elő, ezért felhívta az intézményvezető figyelmét arra, hogy a jövőben a tanítási órák alatt mindig biztosítsa a tanulók felügyeletét, és csak az utolsó órától engedje haza a tanulókat, ha erről az érintetteket tájékoztatta.

A Tankerületi Központ vizsgálat feltárta azt is, hogy a Gimnázium honlapját nem frissítik, ezért az igazgató megkérte az intézményvezetőt, hogy fokozott figyelmet fordítson arra, hogy az iskolai honlapon az aktuális információk megjelenjenek.

1.3 Az iskolában tanárhiány van, az egyik idén érettségiző osztálynak nincs állandó angol tanára, helyettesítésekkel próbálják megoldani, de csak heti egy szakos helyettesítést tudnak biztosítani.

Az érintett osztály a 12/b. osztály, ahol a heti 3 angol órát angol szakos pedagógusok helyettesítéssel látják el a pályázat eredményes lezárásáig. A lenti táblázat tartalmazza a rendelkezésekre bocsátott naplómásolat összesített adatait, ezek alapján a válaszáskor időpontjáig összesen 26 angol óra volt, abból az 1. csoport esetén kilenc tanítási órát H jelzéssel jelöltek, (ami a helyettesítésre utalhat), míg 5 alkalommal a napló érdemi, az óra tartalmára vonatkozó bejegyzést nem tartalmazott, 1 esetben hiányzott a szükséges adat. A 2. csoport esetében a napló adatai 5 tanítási óránál tartalmazott érdemi bejegyzést, a többi 21 óra tekintetében nem volt érdemi bejegyzés.

Kimutatás a rendelkezésre álló naplómásolat adatai alapján a 12/b. osztály angol órákon történt napló bejegyzésekről

tanítási óra időpontja/óraszám	12/b. 1. csoport	12/b. 2. csoport
09. 04. kedd / 1.	tartalmi bejegyzés	(talán egy tanári kézjegy)
09. 07. csütörtök / 2.	tartalmi bejegyzés	(hiányjel, aláírás, pecsét)
09. 08. péntek / 3.	tartalmi bejegyzés	(hiányjel, aláírás, pecsét)
09. 12. hiányzik a másolatból		
09. 14. csütörtök / 5	tartalmi bejegyzés	(hiányjel, aláírás, pecsét)
09. 19. kedd / 6	H. + tartalmi bejegyzés	tartalmi bejegyzés
09. 21. csütörtök / 7	H + tartalmi bejegyzés	tartalmi bejegyzés
09. 22. péntek / 8	tartalmi bejegyzés	tartalmi bejegyzés
09. 26. kedd / 9	H + tartalmi bejegyzés	tartalmi bejegyzés
09. 28. csütörtök / 10	H + tartalmi bejegyzés	tartalmi bejegyzés
09. 29. péntek / 11	H + tartalmi bejegyzés	(hiányjel, aláírás, pecsét)
10. 03. kedd / 12	tartalmi bejegyzés	(hiányjel, aláírás, pecsét)
10. 05. csütörtök / 13	tartalmi bejegyzés	(hiányjel, aláírás, pecsét)
10. 06. péntek / 14		
10. 10. kedd / 15	tartalmi bejegyzés	(hiányjel, aláírás, pecsét)
10. 12. csütörtök / 16	tartalmi bejegyzés	(hiányjel, aláírás, pecsét)
10. 13. péntek / 17.	H + tartalmi bejegyzés	
10. 17. kedd / 18	aláírás	(hiányjel, aláírás, pecsét)
10. 19. csütörtök / 19	H + tartalmi bejegyzés	(hiányjel, aláírás, pecsét)
10. 20. péntek / 20	tartalmi bejegyzés	(hiányjel, aláírás, pecsét)
10. 24. kedd / 21		aláírás
10. 26. csütörtök / 22	H. + tartalmi bejegyzés	
10. 27. péntek / 23	H. + tartalmi bejegyzés	
11. 07. kedd / 24	aláírás	
11. 09. csütörtök / 25		
11. 10. péntek / 26	tartalmi bejegyzés	

1.4 *Az iskola épülete nincs megfelelően takarítva, a mellékhelyiségek állapota kifogásolható, nem zárhatóak a helyiségek és általában nincs WC papír, szappan, kéztörölő és néhány helyen.*

A Gimnáziumban külső cég látja el takarítást, annak ellenőrzését, a teljesítésigazolását és az esetleges visszajelzést, kifogásokat a cég felé a Gimnázium végzi. Az utolsó három teljesítési igazolás mindegyikére észrevételeket írt, egyben jelezték a cég felé, hogy a takarítás minősége nem megfelelő. A Tankerületi Központ a minőségi kifogások, reklamációk nyomán változást vár a szolgáltató cégtől, amelynek elmaradása esetén a szerződés felmondása iránt is kész lesz intézkedni. A WC papír, a szappan, a kéztörölő beszerzése és feltöltése is a takarító cég feladata a szerződés szerint, ezzel kapcsolatban a fenntartó felé problémákról nem érkezett visszajelzés. Az Iskola vezetője a cég erre irányuló munkájának ellenőrzésekor erre is figyelemmel lesz.

A vizsgálati jelentés hangsúlyozta, hogy a Gimnázium működtetését Budafok-Tétény Önkormányzatától 2017. január 1-ével vette át a Tankerületi Központ. A felújítási és karbantartási munkálatok tervezésekor figyelembe kellett venni az átvételkori állapotokat (évek óta elmaradt karbantartások, felújítások) és a Tankerületi Központ költségvetésében rendelkezésre álló forrás összegeket is. Az őszi szünetben megtörtént 6 fiúmosdó teljes felújítása mintegy bruttó 7,5 M Ft értékben. A leánymosdók állapota kevésbé volt kritikus, ezért a felújításukra később kerül sor.

1.5 *A panaszbeadványban foglaltak szerint az iskolában nem működik az iskolarádió, hiányos a kommunikáció az intézményvezetés és a szülők, valamint a tanárok illetve a diákok között. Hiába jelzik a fennálló problémákat írásban, az intézményvezető nem reagál rá vagy csak semmitmondó választ ad.*

A jelentés leírta, hogy a jogszabályok nem írják elő az iskolarádió működtetését, ennek a műszaki, illetve a személyi feltételei sem megoldottak a Gimnáziumban, de törekednek azok megteremtésére. A hiányos kommunikáció tekintetében nem egyértelmű, hogy a panaszos mit értett ezen, hiszen az iskolai kommunikációs formák nem különböznek az általában használatos és a jogszabályban leírt kommunikációs csatornáktól. A kommunikáció akkor működőképes, ha azt minden résztvevő elősegíti. A fenntartói vizsgálat feltárta ugyanakkor, hogy az Iskola vezetője többször nem tartotta be az Nkt. 39. § (1) bekezdésében meghatározott válaszadási határidőt, ezért a Tankerületi Központ munkáltatói jogkörébe tartozó intézkedéssel élt az igazgató felé.

1.6 A panaszban foglaltak szerint az iskola alapítványának éves beszámolóját két éve nem hozzák nyilvánosságra annak ellenére, hogy mindezt a Szülői Választmány vezetése írásban kérte az igazgatótól.

Az Alapítvány civil szervezet, amely felett a Tankerületi Központ nem gyakorol törvényességi felügyeletet. A beszámoló nyilvánosságra hozatalának jogszabályi kötelezettsége pedig a Gimnáziumot nem terheli.

1.7 A szülő sérelmezte azt is, hogy az igazgató nem hívja meg a szülők képviselőjét a nevelőtestületi értekezletre, pedig a gyerekeket érintő kérdésekkel kapcsolatban a szülők képviselőjének tanácskozási joga van.

A nevelőtestületi értekezleten a szülők az EMMI rendelet 119. § (4) bekezdésének rendelkezései szerint vehetnek részt. A köznevelési rendszer intézményeinek értekezletei szinte kivétel nélkül a gyermekeket érintő kérdésekről szólnak. Ez a jog az intézményvezetőnek csak tájékoztatási kötelezettséget ír elő azon értekezletek tekintetében, ahol a tanulók közösségét érintő kérdésekről tárgyalnak (pl. Házirend) és csak addig lehetnek jelen az értekezleten. A tanulókat érintő egyéb szakmai kérdések tárgyalásakor (így pl. osztályozó értekezlet) nem lehetnek jelen még tanácskozási joggal sem. Az intézményvezetőnek kötelezettségként a rendelet csak a diákönkormányzat képviselőjének meghívását írja elő. Az intézményvezető az elmúlt 2 évben egy alkalommal hívta meg a szülőket az értekezletre, így a hivatkozott jogszabályi rendelkezés miatt a fenntartó megállapította a Gimnázium helytelen gyakorlatát.

1.8 Sérelemként fogalmazódott meg, hogy a szülők csak utólagosan véleményezhetik az Iskola belső dokumentumait. Az Iskola szervezeti és működési szabályzata elavult, 2013-ban készült, azóta jogszabályváltozás, valamint fenntartóváltás is történt, de annak aktualizálása sem történt meg.

Az Nkt. 25. § (4) bekezdése alapján az iskola SZMSZ-ét a nevelőtestület az iskolaszék, az iskolai diákönkormányzat véleményének kikérésével fogadja el. Az Nkt. 73. § (2) bekezdése szerint az iskolaszék tagjai a szülők, a nevelőtestület, és az iskolai diákönkormányzat képviselői. Ez alapján megállapítható, hogy az iskolaszék nem azonos a szülői szervezettel (Szülői Választmány). A rendelet 82. § (6) bekezdése többek között az iskolaszéknek, ennek hiányában a szülői szervezetnek véleményezési jogot ad a 82. § (1)-(5) bekezdésében foglaltak SZMSZ-ben történő szabályozásakor. Az említett bekezdések a nyilvánosságra hozatalról és a pedagógiai program, az SZMSZ valamint a házirendről való tájékoztatási kötelezettségről szólnak. A hatályos jogszabályok egyetértési jogot nem állapítanak meg, az alapidokumentumok elfogadása előtt is csak az iskolaszék, az intézményi tanács és a diákönkormányzat véleményét kell kikérni. A fenntartó álláspontja szerint a szülő által kifogásolt utólagos véleményezés nem jogsértő.

Az iskolai dokumentumok tartalmára vonatkozó szabályzásokat a rendelet tartalmazza, amely 2013. március 23-i módosítása óta az intézményi SZMSZ-re a gimnáziumok tekintetében nem változott. Az iskola SZMSZ-ét e módosítás (tanulókat érintő fegyelmi eljárás – előzetes egyeztető eljárás) figyelembevételével fogadta el a nevelőtestület 2013. május 15-én (5. melléklet), valamint véleményezte a szülői szervezet. Az iskolai dokumentumok szabályozásai nem ellentétesek a hatályos jogszabályokkal, az SZMSZ a megváltozott fenntartói környezetben is alkalmazható. Az SZMSZ tartalma tekintetében a jogszabály 2013. március 23-a óta nem változott.

1.9 A vizsgálati jelentés szerint a fenntartó az alábbi intézkedéseket tette az Iskola vezetője felé:

- Az ellenőrzés tapasztalatait összegezve megállapítható, hogy a szülő által jelzett problémák többsége nem jogsértésre vezethető vissza. Az intézményvezető figyelmét

ugyanakkor az igazgató felhívta arra, hogy a jövőben adjon lehetőséget tanácskozási joggal részt venni a szülők képviselőjének a nevelőtestületi értekezlet azon részén, melyen a tanulók közösségét érintő, nem szakmai kérdésekről tárgyalnak.

- Felhívta az intézményvezető figyelmét arra is, hogy a Gimnázium honlapjának a frissítését végezzék el és tegye meg a szükséges intézkedéseket a folyamatos aktualizálás érdekében.
- A Gimnázium takarítását végző cég munkájának ellenőrzésekor fokozott körültekintéssel járjon el. A munkavégzés minőségében történő változás elmaradása esetén a mulasztásokat jegyzőkönyvezzék és kezdeményezze a fenntartó intézkedését.
- A nevelőtestület és a szülői szervezet irányába történő kommunikációban az intézményi vezetés helyezzen hangsúlyt az írásbeliségre, a jogszabályi határidőknek a leterheltség ellenére történő betartására. A Gimnázium nevelőtestületétől együttműködő, nyitott és kommunikatív, jóhiszemű magatartás várható el.

2. A tankerületi igazgató válaszában foglaltak áttekintését követően a tényállás teljes körű feltárása érdekében *további magyarázatot kértem a Tankerületi Központtól az alábbiak tekintetében:*

- a) Milyen eredménnyel jártak az üres álláshelyre kiírt folyamatban lévő pályázatok, tekintettel arra, hogy azok elbírálásának határideje már korábban lejárt?
- b) A fenntartói vizsgálati jelentésének 3. pontja az angol nyelv tanár hiánya kapcsán rögzíti, hogy *„az érettségiző 12/b. osztály angol órái (mind a heti 3 tanítási óra) szakszerűen, angol szakos pedagógusok általi helyettesítéssel van ellátva a pályázat eredményes lezárásáig.”* Áttekintettem az iratokat, így a 12/b. osztály napló másolatát, a tantárgyfelosztást és az angol tanár helyettesítése címet viselő iratot. A tantárgyfelosztás többek között a 12/b – I. nyelv – 1. csoportnál jelez angol tanárhiányt heti 3 órában, az angol tanár helyettesítéséről szóló irat szintén e csoportnál határozza meg a *szaktanári helyettesítést, úgyhogy a csoportban a heti három angol órát három szaktanár helyettesíti.* Az osztályra vonatkozó napló másolat ugyanakkor nem az előző csoportnál, hanem a 12/b. I. nyelv – 2. csoport tekintetében sok esetben egyáltalán nem tartalmaz az adott óra haladására vonatkozó bejegyzést, ehelyett számos esetben vélelmezhetően egy hiánnyal, egy aláírás és egy iskolai pecsét látható csak. Egyértelmű magyarázatot kértem így arról, hogy a 12/b. osztály két angol nyelvi csoportja számára milyen formában biztosított a tanév elejétől az aktuális válasz megadásának időpontjáig az angol nyelv órák megtartása: a tanterv hány órát ír elő, ebből csoportonként hány tanóra volt a csoport tanára által, illetve szaktanári helyettesítéssel megtartva, illetve felügyelet biztosítása mellett hány elmaradt óra volt.
- c) A Tankerületi Központ igazgatójának szakmai álláspontját kértem a tekintetben is, hogy a végzős 12/b. I. 1. és 2. csoportjának tanulói számára a fenti körülmények az idegen nyelvi (angol) érettségire való felkészítés hatékonyságát, illetve színvonalát mennyire támogatják.

A Tankerületi Központ igazgatója újabb válasza szerint az áthelyezés folytán megüresedett angol szakos álláshely 2017 decemberétől eredményes pályázat útján betöltésre került, ugyanakkor a matematika szakos tanári, valamint az intézményvezető helyettesi megbízással egybekötött határozatlan idejű teljes álláshelyek betöltésére kiírt pályázatok jelentkező hiányában 2017. november 29-én eredménytelenül zárultak. E státuszokra újabb pályázatok kiírását látták szükségesnek. Az elektronikus naplóban évek óta használt csoportmegnevezéseket az órarend készítésénél a Gimnázium felcserélte: a valóságban a tanév kezdetétől fogva a válaszban nevesített szaktanár tanítja a 12/b. 1. csoportot angol nyelvből, míg a 2. csoportban a betöltetlen álláshely következtében a válaszban nevesített három szaktanár váltásban tartja a heti 3 angol nyelvórát. Az igazgató szerint a dokumentumok és a napló közötti eltérés egy adminisztratív hiba eredménye.

Az igazgató válaszában foglaltak szerint *„az osztálynapló adatai alapján a tanórák ellátottsága egyértelműen nem állapítható meg, az az intézményvezető nyilatkozata alapján a következőképpen alakult”:* a 12. b osztály 40 tanterv szerinti angol nyelv órájából az 1. csoport szaktanára 36 órát tartott meg, a 2. csoport számára a csoport szaktanára hiányában ilyen óra nem került megtartásra. Az órákat a csoportok szaktanárának távollétében, illetve hiányában az 1. csoport esetében 2 órát szakos végzettségű helyettesítéssel, míg a 2. csoport számára helyettesítő szakos végzettségű tanárral 33 óra tartásban biztosította a Gimnázium. Az elmaradt órák száma az 1. csoport tekintetében 2 óra, a 2. csoportban 7 óra. Az osztálynaplóban *tapasztalt adminisztratív hiányosságokból a Tankerületi*

Központ nem tartja megállapíthatónak a tantervben előírt tananyag átadásának elmaradását. A 12. b osztály érettségire való felkészítésének hatékonyságát „a kollégák angol tanári végzettsége, illetve szakértelme” megfelelően garantálja. Az igazgató szerint az ellenőrzés, illetve a másolatkészítés időpontjában a naplóellenőrzésekor kerültek a kitöltetlen mezőkbe a hiányjelek bejegyzésre.

3. A Tankerületi Központ fenti válaszainak ismeretében a testnevelés órák tömbösítésével kapcsolatosan az *oktatási államtitkár álláspontjának* megismerését is szükségesnek tartottam. Az államtitkár válaszában a *tanulók egészségi állapotának, fittségének* javítására hivatkozva nélkülözhetetlennek tartotta, hogy az iskolákban minden tanuló naponta legalább 45 percet sportoljon, mozogjon, ennek érdekében vezették be a *mindennapos testnevelést*. A mindennapos testnevelés az Nkt. felmenő rendszere alapján a 2015/2016-os tanévben vált teljessé, azaz minden évfolyamon *kötelező heti öt testnevelés órát tartani*, amelyet főszabály szerint úgy kell elosztani, hogy minden tanulónak minden nap legyen testnevelésórája. Ettől egy esetben enged eltérést a törvény, a kötelező úszásoktatás megszervezése érdekében. Más esetben álláspontjuk szerint a testnevelés-órákat tömbösíteni nem lehet, ezért a fenntartói választ teljes mértékben jogszerűnek minősítette.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint hatóság tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Az Ajbt. 18. § (2) bekezdése *a)* pontja alapján hatóság az a *közszolgáltatást végző szerv* – függetlenül attól, hogy milyen szervezeti formában működik – amely állami vagy önkormányzati feladatot lát el, illetve e feladat ellátásában közreműködik. Az Nkt. 1. § (2) bekezdése értelmében a köznevelés közszolgálat, amely a felnövekvő nemzedékek érdekében a magyar társadalom hosszú távú fejlődésének feltételeit teremti meg, és amelynek általános kereteit és garanciáit az állam biztosítja. Az Nkt. 2. § (1) bekezdése kimondja továbbá azt is, hogy az Alaptörvényben foglalt ingyenes és kötelező alapfokú, ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú nevelés-oktatáshoz való jog biztosítása a magyar állam közszolgálati feladata. Az előzőek alapján megállapítható, hogy valamennyi oktatási intézmény, iskola, illetve az ezek döntéseivel szemben benyújtott kérelmek elbírálására hatáskörrel rendelkező fenntartó állami közfeladat ellátásban vesz részt, függetlenül attól, hogy az iskola állami fenntartású, vagy sem.

Az előzőek alapján valamennyi nevelési-oktatási intézmény és fenntartó az *Ajbt. alapján egyértelműen közszolgáltatást végző szervnek minősül, amelyre az ombudsman vizsgálati jogköre kiterjed.*

II. Az érintett alapvető jogok és elvek tekintetében

Az alapjogi biztos egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggés-rendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi teszteket.

Az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseinek szövege az Alaptörvény Negyedik Módosításának hatályba lépését követően továbbra is nagyrészt megegyezik az Alkotmányban foglaltakkal, az alkotmányos követelmények és alapjogok tekintetében jellemzően nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amely ellentétesek volnának a korábbi alkotmányunk szövegével. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „*az előző*

Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírói döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában kiemelte, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírói határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi élel mondta ki, hogy „*az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírói határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelöléssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.*”

Ha összevetjük az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében, VI. cikk (2) bekezdésében, illetve az Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdésében foglaltakat a korábbi Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, 61. § (1) bekezdésének, illetve 70/F. § (1)-(2) bekezdését, akkor az állapítható meg, hogy a vizsgálat tárgyát képező jogállamiság elve, a közérdekű adatok megismeréshez való jog és az oktatáshoz való jog tekintetében nem hoz olyan érdemi változást az Alaptörvény szövege, mely a korábbi alkotmánybírói gyakorlat elvetését, tartalmi átértékelését alátámasztaná. Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok és az alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírói döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybíróság által mind az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, mind pedig az azt követően meghozott határozatai indoklásában kifejtett megállapításokat. A tisztességes eljárás érvényesülése kapcsán érdemes kiemelni, hogy immár külön alkotmányi rendelkezés nevesíti a *tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot*. Lényeges az is, hogy az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdése nyomán *Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket és a fogyatékkal élőket*.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján Magyarország független, demokratikus jogállam. Az Alkotmánybíróság korábbi töretlen gyakorlata alapján ennek a jogállami minőségnek nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. Amint arra az Alkotmánybíróság felhívta a figyelmet a 30/2012. (VI. 27.) AB határozatában, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése azonosan deklarálja a jogállami klauzulát, tehát az eddig kialakított alkotmánybírói gyakorlat relevánsnak tekinthető a vizsgálat során.

Az Alkotmánybíróság által gyakran hivatkozott tétel, hogy a jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Az Alkotmánybíróság döntéseiben felhívta a figyelmet, hogy a jogállamiságnak számos összetevője van, a jogállamiság elvéből folyó egyik legfontosabb alapkövetelmény ugyanakkor éppen a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek *a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket*. Demokratikus jogállamban ahhoz, hogy a természetes és jogi személyek életviszonyaikat, működésüket, magatartásukat a jog által előírtakhoz tudják igazítani, az elvárt kötelezettségeiknek eleget tudjanak tenni, szükség van a joganyag és a jogi eljárások stabilitására, a változásokra való felkészüléshez megfelelő idő biztosítására, az egyértelműsége, a követhetősége és az érthetősége. A jogbiztonság nem csak az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények – így például az érettségi rendszer – működésének kiszámíthatóságát is.

2. Az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdése szerint mindenkinek joga van *a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez*. Az Alkotmánybíróság már több határozatában¹ is kiemelte, hogy a véleménynyilvánításhoz való jog biztosítását, valamint azon keresztül az állam demokratikus működésének kialakítását illetően lényeges szerep jut az információs szabadság jogának. Megállapította, hogy a közérdekű adatok nyilvánossága és megismerhetősége előkérdése és feltétele a szabad véleménynyilvánításhoz való jog gyakorolhatóságának. Leszögezte, hogy

¹ Lásd a 21/2013. (VII. 19.) AB határozatot, a 5/2014. (II. 14.) AB határozat és a 4/2015. (II. 13.) AB határozatot.

közérdekű információkhoz való szabad hozzáférés lehetővé teszi a választott népképviselői testületek, a végrehajtó hatalom, *a közigazgatás jogszerűségének és hatékonyságának ellenőrzését*, serkenti azok *demokratikus működését*. A közügyek bonyolultsága miatt a közhatalmi döntéshozatalra, az ügyek intézésre gyakorolt állampolgári ellenőrzés és befolyás csak akkor lehet hatékony, ha az *illetékes szervek felfedik a szükséges információkat*. Hangsúlyozta, hogy az alanyi jogon biztosított információszabadság joga azért kiemelkedően jelentős, mert a *nyílt, áttetsző és ellenőrizhető közhatalmi tevékenység*, általában az állami szervek és a végrehajtó hatalom nyilvánosság előtti működése a demokratizmus egyik alapköve, a jogállami berendezkedés garanciája. A nyilvánosság próbája nélkül az állam polgáraitól elidegenedett gépezetté, *működése kiszámíthatatlanná, előreláthatatlanná*, kifejezetten veszélyessé válik, mert az állam működésének átláthatatlansága fokozott veszélyt jelent az alkotmányos szabadságjogokra. Így a közfeladatok ellátásával kapcsolatosan is alaptörvényi követelmény az átláthatóság és a közélet tisztasága, valamint a közügyek méltányos, visszaélés és részrehajlás nélküli intézése. A véleménynyilvánítás jogának biztosítása mellett, azon keresztül a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez való jog e fenti követelmények érvényre juttatására hivatott. A mindenki számára alanyi jogon biztosított *alapjog tárgyát a közérdekű adatok képezik*, ennek minősül alapvetően az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, egyéb közfeladatot ellátó szervek és személyek kezelésében lévő, tevékenységére vonatkozó, közfeladatának ellátásával összefüggésben keletkezett információ és ismeret.

3. Az Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdése alapján minden *magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez, Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alappfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja*. Az Alaptörvény a személyiség kibontakoztatásának, a tájékozott és felelős polgárrá válásnak az egyik alapvető feltételeként *valamennyi magyar állampolgár jogát elismeri a műveltség megszerzésére törekvéshez*. E jog érvényesítése szükségszerűen állami cselekvést igényel: az állam az elengedhetetlenül fontos ismeretek megszerzését, a gyermekek megfelelő fejlődését többek között az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú oktatással biztosítja. Az Alaptörvény szerint az ismeretbővítés, a magasabb szintű szakmai vagy tudományos oktatásban való részvételhez szükséges tanulás lehetőségét a középfokú oktatás korlátozásmentes és ingyenes elérhetőségével ösztönzi.

Az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdéséből eredő intézményvédelmi kötelezettség összetett követelményrendszerrel támaszt az állammal szemben az alapjogok érvényesülésére. Magában foglalja a szabályozási kötelezettséget, adott esetben az anyagi támogatási kötelezettséget, a meglévő vagy az alapjog-érvényesülés szempontjából az Alaptörvény által megkívánt intézményes formák védelmét (s egyben tartózkodást a működés tartalmi befolyásolásától). Mindezek nyomán *fennáll az állami kötelezettsége az oktatáshoz való jog gyakorlásának lehetőségét biztosítani az intézményi struktúra létrehozásával, fenntartásával*. Az Alkotmánybíróság a 3046/2013. (II. 28.) AB határozatában kiemelte, hogy az oktatáshoz való jog, illetve az államot terhelő intézményvédelmi kötelezettség tartalmával már több határozatában foglalkozott, az ezekben kifejtett álláspontját pedig az Alaptörvény XI. cikk (2) bekezdésével összefüggésben is fenntartja. Hangsúlyozta, hogy a mindenkori törvényhozó és végrehajtó hatalom alkotmányos joga és egyben kötelessége az oktatási rendszer működtetésének folyamatos figyelemmel kísérése, a felmerülő hibák kijavítása, a hiányosságok pótlása, a működési zavarok elhárítása, az ellehetetlenülés megakadályozása.

4. Az Alaptörvény XXIV. cikke immár kinyilvánítja *a tisztességes eljárásról való jogot*. Az Alkotmánybíróság döntéseiben felhívta a figyelmet arra, hogy a jogállamiságnak számos összetevője van. Irányadó alkotmánybírói tétel, hogy a jogállamiság elvéből folyó egyik legfontosabb alapkövetelmény a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket. A közigazgatás törvényessége akkor valósul meg, ha jogilag szabályozott eljárási keretek között működik, a jogkorlátozásra adott felhatalmazást pedig törvényi szinten pontosan kell meghatározni. Nem hagyható figyelmen kívül továbbá, hogy a kiszámíthatóság – beleértve az egységes jogalkalmazást – és az eljárási garanciák biztosítása szorosan összekapcsolódik az egyes alanyi alapjogok, szabadságjogok védelmével, mintegy kölcsönösen feltételezik egymást.

III. Az ügy érdeme tekintetében

Tekintettel arra, hogy a panaszbeadvány számos sérelmet fogalmazott meg, rögzítenem kell, hogy jelentésemben csak azon tárgyköröket vizsgáltam, amelyekben a panaszban megfogalmazottakra adott *fenntartói válasszal nem értettem egyet, vagy azon túlmutatóan tartottam szükségesnek további vizsgálatot.* Így jelentésemben külön nem foglalkoztam az első órák kezdési időpontjával, a Gimnázium takarításával, az iskolarádió működésével, illetve az elmaradt órákon hiányzó tanári felügyelettel kapcsolatos problémákra, mivel a *Tankerületi Központ válasza megfelelt a jogszabályi előírásoknak,* illetve a hiányosságok orvoslása érdekében a szükséges intézkedéseket a tárgykörben megtette.

1. A mindennapos testnevelés órák szervezése kapcsán

A panaszbeadványban foglaltak szerint bár a Gimnáziumnak lehetősége lenne, mégsem biztosítja a testnevelés órák tömbösítését. A fenntartó tankerület és a szaktárca államtitkára a válaszában a szülői felvetéssel szemben a Gimnázium testnevelés órák szervezésével kapcsolatos gyakorlatát jogszerűnek minősítette. Álláspontjuk alátámasztására hivatkoztak az Nkt. 27. § (11) bekezdése által rögzített főszabályára és a Gimnázium pedagógiai programjában foglalt alábbi szabályozásra:

„A 2012/2013. tanévben, a 9. évfolyamos tanulóknak a heti 3 testnevelés óra mellett kötelező heti 2 órában sportköri foglalkozáson részt venni. A sportköri foglalkozás sportegyesületben való sportolással váltható ki. (Ezt havonta kell igazolni.) A 2013/2014. tanévtől azoknak a tanulóknak, akik 2012/2013. tanévben vagy azt követően kezdték a 9. évfolyamot, az órarendbe építetten heti 5 testnevelés órája van. Kifutó rendszerben a heti 2-3 testnevelés óra mellett minden gyermek számára a délutáni sportfoglalkozások biztosítják. Sportkör keretében kézi, kosár, röplabda és atlétika edzéseket tartanak a testnevelő kollégák, ezzel párhuzamosan ősszel és tavasszal lehetőség van a kinti pályákon futballozni és röplabdázni. Triatlon és lövészsportkör is működik az iskolában. A tornatermeket is elsősorban olyan sportfoglalkozásra adjuk bérbe, amelyekhez a mi gyerekeink is tudnak csatlakozni. A kínálathoz küzdősport, kajak-kenu teremedzés, tánc foglalkozások tartoznak. A nevelőtestület tagjai közül is sokan sportolnak, ezzel is igyekeznek példát mutatni a diákságnak. Az iskolai programok közül a sport megszerettetését szolgálják a maratoni röplabda mérkőzések, a diáknapisportesemények, és a házi bajnokságok. A délutáni sportfoglalkozásokon minden diáknak joga van részt venni, függetlenül attól, hogy hetente hány testnevelés órája van.”

Mindezek ismeretében szükségesnek láttam a mindennapos testnevelés szervezésével kapcsolatos irányadó jogszabályi rendelkezések részletes feltárását. Az Nkt. 97. § (6) bekezdése alapján 2012. szeptember 1-jétől kezdődően felmenő rendszerben kell megszervezni a mindennapos testnevelést az iskolai nevelés-oktatás első, ötödik, kilencedik évfolyamán. Ezek az évfolyamokon alkalmazott helyi tantervbe legalább heti öt testnevelés órát kell beépíteni.

Az Nkt. 27. § (11) bekezdése főszabályként rögzíti, hogy az iskola a nappali rendszerű iskolai oktatásban azon osztályokban, amelyekben közismereti oktatás is folyik, azokon a tanítási napokon, amelyeken közismereti vagy szakmai elméleti oktatás is folyik, megszervezi a mindennapos testnevelést legalább napi egy testnevelés óra keretében. Az Nkt. 27. § (11) bekezdésének további rendelkezései szerint a mindennapos testnevelésből legfeljebb heti két óra kiváltható. A kiváltás lehetséges a kerettanterv testnevelés tantárgyra vonatkozó rendelkezéseiben meghatározott oktatásszervezési formákkal, műveltségterületi oktatással; vagy iskolai sportkörben való sportolással. Versenyszerűen sporttevékenységet folytató igazolt, egyesületi tagsággal rendelkező vagy amatőr sportolói sportszerződés alapján sportoló tanuló kérelme alapján a tanévre érvényes versenyengedélye és a sportszervezete által kiállított igazolás birtokában a sportszervezet keretei között szervezett edzéssel, vagy egyesületben legalább heti két óra sporttevékenységet folytató tanuló kérelme alapján – amennyiben délután szervezett testnevelés órával ütközik – a félévre érvényes, az egyesület által kiállított igazolással.

Az Nkt. vonatkozó részéhez fűzött törvényi indokolás szerint *a magyar iskolarendszer jelenlegi infrastrukturális helyzetére tekintettel a törvény lehetővé teszi heti két testnevelés óra kiváltását, ugyanakkor ez az esetek többségében a testnevelés óránál magasabb szintű sporttevékenységet jelent.*

A mindennapos testnevelés szervezése alól az Nkt. 27. § (11a) bekezdése biztosít *további kivételt:* ha a testnevelésóra keretében megvalósított úszásoktatás infrastrukturális feltételei a nevelési-oktatási intézményben nem állnak rendelkezésre, akkor heti egy alkalommal legfeljebb

két testnevelésórát egy tanítási napon összevonva lehet megszervezni. A testnevelés órák ez utóbbi módon való összevonása a kerettanterv alapján *jellemzően az általános iskolák 5-6. évfolyamát érinti*: a kerettanterv e két évfolyam tekintetében állapít meg kötelező óraszámot az úszásoktatásra, további évfolyamokon az úszásoktatás a testnevelés órák keretében szabadon választható.

A törvényi szabályozás végrehajtásához az EMMI rendelet 141. §-a is tartalmaz kapcsolódó rendelkezést. Az EMMI rendelet 141. § (1) bekezdése kimondja, hogy a mindennapos testnevelést azokon a napokon, *amikor közismereti oktatás folyik, az Nkt. 27. § (11)-(11a) bekezdésében foglalt kivétellel testnevelésóra megtartásával kell biztosítani*. Az EMMI rendelet 141. § (2) bekezdése alapján pedig, ha a tanuló – választása alapján – a mindennapos testnevelésből heti két testnevelés órát iskolai sportkörben történő sportolással vált ki – függetlenül attól, hogy az iskolai sportkör feladatait az iskolával kötött megállapodás alapján diáksport egyesület látja-e el – a tanulótól a két tanórai sportköri foglalkozáson való részvétel tekintetében sportköri tagdíj nem szedhető.

Összességében tehát, *ha az adott iskolában közismereti oktatás folyik e tanítási napokon testnevelés órát kell szervezni*. A törvény meghatározza ugyanakkor azokat a lehetőségeket is, amelyekkel a tanuló a mindennapos testnevelés óráját más formában is teljesítheti, vagy meghatározott feltételek esetén az úszásoktatás összevontan is megtartható. Mindebből pedig az következik, hogy a közismereti oktatást folytató iskoláknak a tanuló jogaira figyelemmel úgy kell megszervezni a mindennapos testnevelést, hogy biztosított legyen a heti kettő testnevelés óra kiváltása a törvényben rögzített esetekben. Nem hagyható figyelmen kívül továbbá az a körülmény sem, hogy a kiváltott testnevelés órák alatt, ha azok az órarendben nem kezdő, vagy utolsó órák, az érintett tanulók számára az iskolának szükséges *felügyeletet biztosítani*. Éppen ez utóbbiak miatt is alakult úgy az iskolák gyakorlata különösen középiskolákban, gimnáziumokban, hogy heti kettő testnevelés óra kiváltását a délutáni időszámban iskolai sportkör keretében biztosítják.

Mindezek alapján megállapítom, hogy a Gimnázium pedagógiai programjának jelenlegi hiányossága sérti a jogbiztonság követelményét, mivel az kizárólag az Nkt. mindennapos testnevelés megszervezésére vonatkozó főszabályának megfelelő belső szabályozást tartalmazza, a mindennapos testnevelés óra kiváltására vonatkozó, a tanulói jogokat biztosító további törvényi rendelkezéseket azonban egyáltalán nem veszi figyelembe.

A mindennapos testnevelés órák kiváltási szabályai kapcsán hivatkoznom kell az *AJB-1186/2017. számú jelentésemre*, amelyben kezdeményeztem az emberi erőforrások miniszterénél, hogy fontolja meg az Nkt. 27. § (11) bekezdésének valamennyi sportszervezetben sportoló tanulók számára a mindennapos testnevelés heti két órájának jogszerű kiváltása érdekében történő módosítását. A sportért felelős államtitkár válaszában kezdeményezésemmel egyetértett, hangsúlyozta, hogy fontos valamennyi sportszervezet keretében történő nem versenyszerű sporttevékenységnél a kiváltás lehetőségének biztosítása, a tanulók választott sporttevékenysége zavartalan folytatásának lehetővé tétele. Ezért az Nkt. mindennapos testnevelésre vonatkozó rendelkezéseit szükséges módosítani, egyben az oktatásért felelős államtitkárnál kezdeményezte, hogy az Nkt. 27. § (11) bekezdés d) pontja helyébe a következő rendelkezés lépjen: *sportszervezetben* vagy egyesületben legalább heti két óra sporttevékenységet folytató tanuló kérelme alapján – amennyiben délután szervezett testnevelés órával ütközik – a félévre érvényes, a sportszervezet vagy az egyesület által kiállított igazolással váltható ki. *A jelzett intézkedési javaslatot üdvözöltem, azonban rá kell mutatnom arra, hogy a jelzett törvénymódosítás még nem történt meg.*

2. Az iskolák honlapján nyilvánosságra hozandó adattartalom tekintetében

A panaszos beadványában kifogásolta, hogy a Gimnázium támogatására létrehozott Alapítvány, amelynek elnöke a Gimnázium vezetője, *nem hozza nyilvánosságra az intézmény honlapján az éves beszámolóját*. A fenntartó válaszában azt jelezte, hogy mindezt *nem tartja jogszerűtlennek*. A panaszos problémásnak látta azt is, hogy a Gimnázium honlapja elavult információkat tartalmaz. Mindezzel összefüggésben vizsgálatommal arra kerestem választ, hogy az iskoláknak honlapjukon általánosságban milyen információkat, adatokat, dokumentumokat kell nyilvánosságra hozni.

2.1 Elsőként az Alapítvány beszámolójának nyilvánosságra hozatalát érintő jogi kérdéseket elemeztem. A Civil tv. 1. § (1) bekezdése értelmében a törvény hatálya kiterjed az alapítványokra, vagyis az Alapítványra is. A Civil tv. 30. § (1) bekezdése értelmében a civil szervezet köteles a

jóváhagyásra jogosult testület által elfogadott beszámolóját, valamint közhasznúsági mellékletét – kötelező könyvvizsgálat esetén a könyvvizsgálói záradékot vagy a záradék megadásának elutasítását is tartalmazó független könyvvizsgálói jelentéssel együtt – az adott üzleti év mérleg fordulónapját követő ötödik hónap utolsó napjáig többek között közzétenni.

A Civil tv. 1. § (2)-(3) bekezdései alapján e kötelezettségének a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló törvényben meghatározott módon tesz eleget. A Civil tv. 1. § (4) bekezdése alapján pedig, *ha a civil szervezet saját honlappal rendelkezik, a közzétételi kötelezettség kiterjed a beszámoló, valamint közhasznúsági melléklet saját honlapon történő elhelyezésére* is. A civil szervezet a saját honlapon közzétett adatok folyamatos megtekinthetőségét legalább a közzétételt követő második üzleti évre vonatkozó adatok közzétételéig biztosítja. A Civil tv. 1. § (5) bekezdése szerint, ha a civil szervezet az előző kötelezettségét elmulasztja és azt egy éven belül nem pótolja, a bíróság pénzbírsággal sújthatja.

Mind ezek alapján megállapítom, hogy a Gimnázium valóban nem köteles a honlapján az Alapítvánnyal kapcsolatos adatok közzétételére, de a honlapon az Alapítvánnyal kapcsolatos információk közzétételét a törvény nem zárja ki, mindez különösen akkor lehet indokolt, ha egy alapítvány célja az adott iskola támogatása.

Tekintettel azonban arra, hogy az alapítvány nem minősül az Ajbt. 18. §-a szerinti hatóságnak, ezért a közzétételi kötelezettségeinek elmulasztásával összefüggő kérdéskörben nincsen hatásköröm eljárni.

2.2 Az iskolák által nyilvánosságra hozandó kérdések kapcsán arra is választ kerestem, hogy a köznevelést meghatározó jogszabályok milyen rendelkezéseket tartalmaznak az iskolák számára a honlapjukon kötelezően közzéteendő dokumentumok, adatok és tájékoztatás tekintetében.

A Nkt. két olyan rendelkezést rögzít, amely az az iskolák honlapjának adattartalmára vonatkozó előírást tartalmaz. Az Nkt. 67. § (8) bekezdése rögzíti, hogy az intézményvezetői megbízásra benyújtott pályázat részét képező vezetési program, a vezetési programmal kapcsolatosan – e törvény alapján véleményezésre jogosultak által – *kialakított vélemény és a vélemény kialakításával kapcsolatos szavazás eredménye közérdekből nyilvános adat, amelyet a köznevelési intézmény honlapján, annak hiányában a helyben szokásos módon nyilvánosságra kell hozni.* A honlapon való közzétételt határozza meg az Nkt. 81. §-a is, amely szerint a középfokú iskola minden év október 31-éig értesíti az általános iskolát arról, hogy az ott végzett tanulók – a középfokú iskola első két évfolyamán – a tanítási év végén milyen tanulmányi eredményt értek el. A középfokú iskola megküldi az általános iskolának a tanuló nevét, oktatási azonosítóját, továbbá az elért tanulmányi eredményeket. *Az általános iskola a megküldött adatokat feldolgozza, és személyazonosításra alkalmatlan módon, az iskola honlapján, annak hiányában a helyben szokásos módon nyilvánosságra hozza.*

Az EMMI rendelet a honlapon közzéteendők körét tovább bővíti. Az EMMI rendelet 32. § (3) bekezdése alapján a középfokú iskola a felvételi tájékoztatóját a honlapján hozza nyilvánosságra, a 34. § (3) bekezdés alapján pedig a központi írásbeli vizsgát szervező gimnázium, szakgimnázium igazgatója a vizsgázókat az iskola honlapján, valamint az írásbeli vizsga megkezdése előtt a vizsga helyszínén tájékoztatja arról, hogy hol és mikor tekinthetik meg az általuk elkészített és az iskola által kiértékelte dolgozatokat, és tájékoztatást ad az értékelésre vonatkozó észrevételek megtételének szabályairól. Szintén a felvételi kapcsán kell nyilvánosságra hozni az EMMI rendelet 40. §-a értelmében a felvételi vizsgák befejezése után a jelentkezők felvételi jegyzékét, ahol a jelentkező neve helyett az oktatási azonosító száma, az általa megadott jelige, valamint a felvételi eljárás során elért összesített eredménye, valamint a rangsorban elfoglalt helye szerepelhet.

Szintén a nevelési-oktatási intézmény honlapján – amennyiben van – kell nyilvánosságra hozni az EMMI rendelet 82. § (1) bekezdése alapján az intézmény SZMSZ-ét, házirendjét és pedagógiai programját. Az iskola honlapján kell közzétenni a két tanítási nyelvű iskolákban folytatott célnyelvi mérések eredményét idegen nyelvenként és évfolyamonként lebontva. A további idegen nyelvi tanulói mérések eredményének közzététele a hatodik és nyolcadik évfolyamos tanulókat érinti a 2017/2018. tanév rendjéről szóló 14/2017. (VI. 14.) EMMI rendelet 11. § (5) bekezdésében foglaltak szerint. Az EMMI rendelet 156. § (5) bekezdése még a pedagógiai-szakmai ellenőrzés és a szakmai ellenőrzés megállapításainak anonimizált módon való nyilvánosságra hozatalát írja elő az érintett nevelési-oktatási intézmény honlapján.

A Gimnázium honlapját *2018. március 14-én áttekintettem* a közzétételre és a nyilvánosságra hozandó tényekre és körülményekre vonatkozóan, ahol az aktuális nyilvánosságra hozandó

adatok és dokumentumok fellelhetőek voltak. *A panaszban kifogásoltak kapcsán alapjoggal összefüggő visszajátszást nem állapítottam meg.* Vizsgálatom nem terjedt ki a honlapon található további adatok, információk és aktualitások vizsgálatára, amelyek feltüntetése a kötelező elemek körét meghaladta.

2.3 Az iskolák honlapján közzéteendő adattartalom kapcsán figyelemmel voltam a Kr. által az iskolák közzétételi feladatát meghatározó szabályokra is. A Kr. 24. § (1) bekezdése kimondja, hogy a *köznevelési intézmény – az Oktatási Hivatal honlapján bárki által nyilvánosan elérhető – tájékoztató rendszerben az október 1-jei állapotnak megfelelően közzéteszi a közzétételi lista adatait és dokumentumait, amelyeket a köznevelési intézmény képviselője legalább nevelési évenként, tanévenként egyszer, az OSAP jelentés megküldését követő 15 napon belül felülvizsgál.*

A Kr. 23. §-a alapján valamennyi nevelési-oktatási intézményre vonatkozó a közzétételi lista adattartalma körébe az alábbiak tartoznak:

- a) a felvételi lehetőségről szóló tájékoztató,
- b) a beiratkozásra meghatározott idő, a fenntartó által engedélyezett osztályok, csoportok száma,
- c) köznevelési feladatot ellátó intézményegységenként a térítési díj, a tandíj, egyéb díjfizetési kötelezettség jogcíme és mértéke, továbbá tanévenként, nevelési évenként az egy főre megállapított díjak mértéke, a fenntartó által adható kedvezmények, beleértve a jogosultsági és igénylési feltételeket is,
- d) a fenntartó nevelési-oktatási intézmény munkájával összefüggő értékelésének nyilvános megállapításai, ideje, a köznevelési alapfeladattal kapcsolatos – nyilvános megállapításokat tartalmazó – vizsgálatok, ellenőrzések felsorolása, ideje, az ÁSZ ellenőrzéseinek nyilvános megállapításai, egyéb ellenőrzések, vizsgálatok nyilvános megállapításai,
- e) a nevelési-oktatási intézmény nyitva tartásának rendje, éves munkaterv alapján a nevelési évben, tanévben tervezett jelentősebb rendezvények, események időpontjai,
- f) a pedagógiai-szakmai ellenőrzés megállapításai a személyes adatok védelmére vonatkozó jogszabályok megtartásával, a szervezeti és működési szabályzat, a házirend és a pedagógiai program.

Ezen túl a *közzétételi lista* a (3) bekezdés értelmében az iskolákra vonatkozóan tartalmazza még:

- a) a betöltött munkakörök alapján a pedagógusok iskolai végzettségét és szakképzettségét,
- b) a betöltött munkakörök alapján a nevelő és oktató munkát segítők számát, iskolai végzettségét és szakképzettségét,
- c) az országos mérés-értékelés évenkénti eredményeit,
- d) a tanulók le- és kimaradásával, évfolyamisméltásával kapcsolatos adatokat,
- e) középiskolákban – évenként feltüntetve – az érettségi vizsgák átlageredményeit,
- f) a tanórán kívüli egyéb foglalkozások igénybevételeinek lehetőségét,
- g) a hétfégi házi feladatok és az iskolai dolgozatok szabályait,
- h) az osztályozó vizsga tantárgyankénti, évfolyamonkénti követelményeit, a tanulmányok alatti vizsgák tervezett idejét,
- i) az iskolai osztályok számát és az egyes osztályokban a tanulók létszámát.

A fenti jogszabályi rendelkezések alapján az Oktatási Hivatal által működtetett KIR Közzétételi lista 2.0 adatbázisban a Gimnáziummal összefüggésben található adatokra is rákerestem. A KIR hivatkozott adatbázisában a Gimnázium tekintetében azonban csak az iskola azonosító és elérhetőségi adatai, valamint a működését meghatározó dokumentumok találhatóak meg, valamint az alábbi bejegyzés látható: „*Az intézmény nem készítette el a közzétételi listát.*”

Az Info tv. 3. § 5. pontja szerint *közérdekű adatnak minősül az állami, helyi önkormányzati feladatot, jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő és tevékenységére vonatkozó vagy közfeladatának ellátásával összefüggésben keletkezett, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, így különösen a hatáskörre, illetékességre, szervezeti felépítésre, szakmai tevékenységre, annak eredményességére is kiterjedő értékelésére, gazdálkodásra vonatkozó adat.* Az Info tv. 26. § (2) bekezdése alapján *közérdekből nyilvános adatnak számít a közfeladatot ellátó szerv feladat- és hatáskörében eljáró személy neve, feladatköre, munkaköre, vezetői megbízása, a közfeladat ellátásával összefüggő egyéb személyes adata és azok a személyes adatai, amik megismerhetőségét törvény előírja.*

A Kr. alapján tartalmilag egyértelműen megállapítható, hogy a *közzétételi listán szereplő adatok* – amelynek nyilvánosságra hozatalát maga a jogszabály rendeli el – nyilvános adatnak, ezen belül részben közérdekű adatnak, részben pedig közérdekből nyilvános adatnak minősülnek. Az egyedi ügy emellett azt a kérdést is felveti, amelyet jelen vizsgálatom nem érintett, hogy ha a Gimnázium esetében tartósan előfordulhat ilyen jogszabályba előírt adatszolgáltatási mulasztás, akkor vajon ez más kötelezett oktatási intézmények esetében is megvalósulhat-e.

Mindezek alapján megállapítom, hogy a Gimnázium a közzétételi listáját jogszabálysértő módon hosszú ideje nem hozta nyilvánosságra az Oktatási Hivatal KIR adatbázisában, ez a mulasztás pedig nem egyeztethető össze a jogbiztonság követelményével, továbbá – mivel a teljes nyilvános közzététel elmaradása közérdekű, illetve közérdekből nyilvános adatok körét érinti – alkalmas arra, hogy a közérdekű adatok megismeréséhez való joggal összefüggő visszásságot okozzon, a jogsérelem közvetlen és súlyos veszélyét alapozza meg.

2.4 Nem hagyható figyelmen kívül a tárgykör vizsgálatakor, hogy az adott iskolára vonatkozó minél szélesebb körű információk elérése alapján érvényesülhet az Nkt. 72. § (2) bekezdésében rögzített iskolaválasztási lehetőség. Ez ugyanis kimondja, hogy *a szülő gyermeke adottságainak, képességeinek, érdeklődésének megfelelően, saját vallási, világnézeti meggyőződésére, nemzetiségi hovatartozására tekintettel szabadon választhat óvodát, iskolát, kollégiumot. A gyermek - ha nem cselekvőképtelen - tízennegyedik életévének betöltésétől a szülő ezt a jogát gyermekével közösen gyakorolhatja.* A megfelelő iskola kiválasztásához számos a választás szempontjait meghatározó lényeges információt tartalmaz a korábban már részletesen bemutatott közzétételi lista. A Kr. 24. § (4) bekezdése értelmében a közzétételi listát az Oktatási Hivatal – *a köznevelési intézmény kérelemére* – elektronikus formában adja át a köznevelési intézménynek, az intézmény saját honlapján történő megjelenítése céljából.

Mindezek értelmében tehát *az iskolák saját maguk döntenek arról, hogy a közzétételi listát saját honlapjukon nyilvánosságra hozzák-e*, vagyis az iskolát meghatározó lényeges adatokról a szülőket, az iskola jelenlegi, leendő tanulóit közvetlenül tájékoztatják-e. Amennyiben az iskola saját honlapján ezeket az információkat nem teszi közzé, tehát a lehetőséggel nem él, úgy csak a szülők, tanulók tájékozottságon, jártasságán múlik a közzétételi listában szereplő információkhoz való hozzájutás.

Alláspontom szerint a közzétételi listából megismerhető információk az adott iskolával kapcsolatban lényeges kérdésekről nyújtanak tájékoztatást, így azok megismerése nem függhet a nevelési-oktatási intézmények döntésétől, hogy azokat a saját honlapjukon is nyilvánosságra kívánják-e hozni. Mindezekre tekintettel megállapítom, hogy ennek az előírásnak a hiányában a tanulók oktatáshoz való jogával összefüggő visszás helyzet áll fenn, mivel korlátozott az intézményválasztáshoz szükséges lényeges információk megismerése.

3. A Gimnázium tájékoztatási kötelezettsége a digitális napló útján

A panaszos beadványában sérelmesnek tartotta, hogy az iskolában nem működik az elektronikus-napló, amely tény a Tankerület is megerősítette a válaszában, egyben azt is jelezte, hogy e-napló hiányában a papíralapú ellenőrzőhöz tértek vissza a szülők tájékoztatása érdekében.

A szülő joga az Nkt. 72. § (5) bekezdés b) pontja alapján, hogy gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről, tanulmányi előmeneteléről rendszeresen részletes és érdemi *tájékoztatást* kapjon. A jog érvényesülésének egyik garanciális részletszabályát az EMMI rendelet 64. § (1) bekezdése rögzíti. Eszerint a tanuló *osztályzatait* évközi teljesítménye és érdemjegyei vagy a tanulmányok alatti vizsga teljesítménye alapján kell megállapítani és a kiskorú tanuló érdemjegyeiről *a szülőt folyamatosan tájékoztatni kell.* Az EMMI rendelet 100. §-a értelmében az értesítő (ellenőrző) a tanuló magatartásáról, szorgalmáról, évközi és félév végi tanulmányi eredményéről szóló tájékoztatásra, a hiányzások igazolására, valamint az iskola és a szülő kölcsönös tájékoztatására szolgál.

A tájékoztatás további esetét az EMMI rendelet 74. § (1) bekezdése határozza meg, mikor kimondja, hogy a tanuló félévi osztályzatáról a szülőt az értesítőben (az ellenőrzőben) kiállított félévi értesítőben kell tájékoztatni. Majd szintén az EMMI rendelet 100. § (4) bekezdése tovább részletezi ennek megvalósítási módját, miszerint a tanuló félévi osztályzatairól az iskola az iskolai elektronikus napló alkalmazása esetén is köteles az értesítő (ellenőrző) útján, az osztályfőnök aláírásával és az iskola körbélyegzőjének lenyomatával ellátott írásbeli tájékoztatást adni.

Sem az Nkt., sem pedig az EMMI rendelet nem írja elő azonban kötelezően a szülő tájékoztatását az elektronikus naplón keresztül, csak a lehetőséget adja meg a rendelet 5. § (1)

bekezdés g) pontja, miszerint a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni elektronikus napló használata esetén a szülő részéről történő hozzáférés módját.

A feltárt tényállás és a vonatkozó jogszabályokból következő funkció alapján megállapítható, hogy nem áll fenn alapvető joggal összefüggő visszászágalás azért, mert a Gimnázium a korábban használt, de nem kötelező elektronikus napló helyett a szülők tájékoztatását a hagyományos ellenőrzőn keresztül biztosította.

Vizsgálatom során ugyanakkor utalnom kell a köznevelési, a szakképzési, a felsőoktatási és a felnőttképzési rendszer digitális átalakításáról és Magyarország Digitális Oktatási Stratégiájáról szóló 1536/2016. (X. 13.) Korm. határozatban (a továbbiakban: Kormányhatározat) foglalt szempontokra is. A Kormányhatározat 12. pontja alapján a Kormány többek között elrendeli az oktatási intézmények és a pedagógusok adminisztrációs terheinek csökkentése érdekében az elektronikus oktatás-adminisztrációs szolgáltatások körének kibővítését és ennek határidejét 2018. december 31-én jelölte meg. A Stratégia vezetői összefoglalójának 13. pontja nevesíti a köznevelés területén a digitális központi támogató szolgáltatások kialakítását, az oktatás-adminisztrációs és a szülői tájékoztatás szempontjából is fontos feladatként jelöli meg az elektronikus-napló használatának általánossá tételét. A Stratégia 2. pontja rögzíti, hogy a köznevelési intézmények számára legyen elérhető olyan oktatástámogató szoftver környezet, ami támogatja a tanulói teljesítmények mérését, értékelését, nyomon követését, amely összekapcsolható az oktatási adminisztrációs rendszerrel, pl. elektronikus naplóval.

4. Az osztálynapló vezetési kötelezettségével összefüggésben

A panaszos sérelmezte, hogy a Gimnáziumban az érettségi előtt egyik osztályban az angol órák szaktanár hiányában elmaradnak. A feltárt tényállás szerint a Gimnázium 12/b. osztályában a válaszadás időpontjáig (2017. november 10-éig) az órarend alapján mindkét csoportban 26 angol óra volt, abból az 1. csoport esetén kilenc H jelzéssel ellátott, valamint 5 alkalommal a napló érdemi, az óra tartalmára vonatkozó bejegyzést nem tartalmazott, 1 esetben pedig hiányzott a szükséges adat. A 2. csoport tekintetében a napló adatai 5 tanítási óra tekintetében tartalmaztak érdemi bejegyzést, a többi 21 óra tekintetében nem volt érdemi bejegyzés, vagyis a tanítási óra anyaga két hónap alatt egyáltalán nem került bejegyzésre a naplóba az érettségi előtt álló évfolyamon, egy kötelező érettségi tantárgyból.

A fenntartó válasza szerint a 2. csoportban az álláshely betöltéséig (december 11-ig) három szaktanár váltásban tartotta a csoport heti 3 angol nyelvórát. Ismételt válaszában arra hivatkozott, hogy az órákat a csoportok szaktanárának távollétében, illetve hiányában az 1. csoport esetében 2 órát szakos végzettségű helyettesítéssel, míg a 2. csoport számára helyettesítő szakos végzettségű tanárokkal 33 óra tartamban biztosította a Gimnázium. Az elmaradt órák száma az 1. csoport tekintetében 2 óra, a 2. csoportban 7 óra. Az osztálynaplóban tapasztalt adminisztratív hiányosságokból azonban a Tankerületi Központ nem tartja megállapíthatónak a tantervben előírt tananyag átadásának elmaradását, a hiányjelek a naplóellenőrzésekor kerültek bejegyzésre, és arra utalnak, hogy az ellenőrzés időpontjában, illetve a másolat készítés időpontjában még nem voltak kitöltve.

A megállapított ellentmondásos tényállás nyomán elemeztem a tárgykört érintő szabályozást. A pedagógus az EMMI rendelet 101. § (1) bekezdése értelmében a tanórai foglalkozásokról az órarendnek megfelelően osztálynaplót vezet. Az osztálynapló értékelési, valamint haladási és mulasztási napló részből áll. Az EMMI rendelet 101. § (5) bekezdése meghatározza a haladási és mulasztási naplórész kötelező adattartalmát, így annak többek között tartalmaznia kell a tanítási napok sorszámát és időpontját, a megtartott tanítási óra tantárgyának nevét, az óra tanévi és napon belüli sorszámát, a tanítási óra anyagát és az órát megtartó pedagógus aláírását.

A fentiekre tekintettel megállapítom, hogy a Gimnázium haladási és mulasztási napló vezetési gyakorlata az EMMI rendeletbe foglalt rendelkezésekre ütközött, hiszen a napló 12/b. osztály 2. angol nyelvi csoportjánál nagyrészt nem tartalmazta – a többi tantárggyal ellentétben – sem az angol tanítási óra anyagát, sem az órát megtartó pedagógus aláírását. Mindez pedig álláspontom szerint nem csupán egyszerű adminisztratív hiányosságnak tekinthető, hanem a kiszámíthatóság hiányában a jogbiztonság követelményét is sértette.

Nem oszthatom a Tankerületi Központ igazgatójának azon véleményét sem, miszerint a naplóbeli hiányosságok alapján nem megállapítható az előírt tananyag átadásának elmaradása. Álláspontom szerint ugyanis nem bizonyítják a naplóbeli hiányosságok, hogy az angol órákat valóban megtartották: az órák szakszerű megtartását az igazolhatná, ha a napló ténylegesen tartalmazná az

órák anyagát, a tanár kézjegyét. A fenntartó és a Gimnázium is úgy nyilatkozott, hogy hónapokon keresztül heti három szaktanár váltásban tartotta az órákat, de ezt a napló nem támasztja alá.

Álláspontom szerint ez azt valószínűsíti, hogy a naplóbeli érdemi bejegyzések elmaradása nem adminisztratív okból történt, hanem a szakszerű órák elmaradása miatt. *Mindezek alapján megállapítom, hogy az adott tantárgyból kötelező érettségi előtt álló tanulók oktatáshoz való jogával összefüggő visszásságot okozott, hogy a Gimnázium az érettségire való felkészítési kötelezettségét részben elmulasztotta.*

5. A Gimnázium vezetőjének válaszadási határideje a szülői és tanulói kérelmekre

A panaszos kifogásolta, hogy a Gimnáziumnak hiába jelzik a problémákat, az intézményvezetőtől *nem kapnak érdemi választ*. A Tankerületi Központ vizsgálata megerősítette a panaszban foglaltakat és megállapította, hogy az intézményvezető az Nkt. 39. § (1) bekezdésében foglalt határidőt nem tartotta be, ezért – helyesen – vele szemben munkáltatói jogkörébe tartozó intézkedéssel élt.

A Tankerületi Központ által hivatkozott Nkt. 39. § (1) bekezdése kimondja azt, hogy a köznevelés rendszerében intézkedésre jogosult személy vagy szervezet – a diákönkormányzat, a nevelőtestület, az iskolaszék, szülői szervezet, közösség (a továbbiakban: szülői szervezet) *javaslatára – 15 napon belül érdemi választ köteles adni*. További válaszadási határidőt az Nkt. 46. § (6) bekezdés g) pontja a tanuló jogaként rögzíti, miszerint meghatározott tárgykörben a tanuló *javaslatot tehet, kérdést intézhet* az iskola vezetőihez, illetve az iskola pedagógusaihoz, arra pedig *legkésőbb a megkereséstől számított 15 napon belül jogosult érdemi választ kapni*.

Az Nkt. szerint a fentiek alapján az iskolában intézkedésre jogosult személy, vagy szervezet számára válaszadási határidőt csak a hozzá érkezett javaslat vagy kérdés tekintetében állapít meg, egyedi tanulói vagy szülői kérelem esetében válaszadási határidőről a törvény nem rendelkezik. A kérdést tovább elemezve az EMMI rendelet tartalmaz szabályozást.

Az EMMI rendelet 83. § (1) bekezdése ugyan rögzíti, hogy a *nevelési-oktatási intézmény köteles a tanulót, valamint a kiskorú tanuló szülőjét írásban értesíteni gyermeke iskolai felvételével, a tanulói jogviszony megszüntésével, a tanuló fejlődésével, tanulmányi előmenetelével kapcsolatos döntéséről, az intézmény működésének rendjéről, továbbá minden olyan intézkedésről, amelyre vonatkozóan jogszabály az értesítést előírja*. Sőt az EMMI rendelet 83. § (3) bekezdése értelmében az iskolai felvételtől hozott *döntést írásba kell foglalnia*, a (4) bekezdés szerint pedig *határozatot kell hoznia* a nevelési-oktatási intézménynek, ha a jelentkezést, a kérelmet részben vagy egészben elutasítja, vagy kérelem hiányában hoz a tanulóra hátrányos döntést, vagy a tanuló, kiskorú tanuló esetén a szülő kéri a döntés határozatba foglalását. Az EMMI rendelet 84. § (7) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy ha az ügy jellege megengedi, az ügyiratban foglaltak távbeszélőn, elektronikus levélben vagy a jelenlévő érdekelt személyes tájékoztatásával is elintézhetők. Távbeszélőn vagy személyes tájékoztatás keretében történő ügyintézés esetén az iratra rá kell vezetni a tájékoztatás lényegét, az elintézés határidejét és az ügyintéző aláírását.

Az Nkt. az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény egyes rendelkezéseinek alkalmazását² az Nkt. a köznevelés rendszerében az általa meghatározott szervek (pl. a fenntartó, oktatási hatóság) és eljárások (pl. jogorvoslati eljárás) tekintetében írja elő, *e körbe a köznevelési intézmények, azok eljárásai nem tartoznak*. Külön szabályok vonatkoznak az általános középiskolai felvételi eljárásra, ahol az egyes részhatáridőket a jogszabály nevesíti.

Mindezek alapján megállapítom, hogy a köznevelésre vonatkozó jogszabályok az egyedi tanuló, illetve kiskorú tanuló ügyében a szülők által az iskolához benyújtott kérelem eldöntésének általános határidejét nem állapítják meg. A kérelmek tartalmuk alapján igen sok félek lehetnek, számos akár azonnal szóban is eldönthető, az esetek jelentős része azonban az iskola részéről megfontolt döntést kíván, ilyenek pl. átvételi kérelem iskolán belül másik osztályba, tanulócsoporthoz, tanév közbeni iskolaváltás, óralátogatás alóli felmentési kérelem, a magántanulói jogviszony létesítésére vonatkozó kérelemmel kapcsolatos igazgatói döntés meghozatala.

Álláspontom szerint a konkrét, jogszabályban rögzített általános döntési határidő hiánya alkalmas a tanulói, szülői kérelmekkel kapcsolatos iskolai döntések elbűzódására, adott esetben a kérelemben foglaltakkal kapcsolatos válasz teljes elmaradására, amely a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggő visszásságot okoz.

² Lásd különösen az Nkt. 34. § (1) bekezdésében, 38. § (3) és (5) bekezdésében, 63/J. § (9) bekezdésében foglaltakat.

6. A szülők részvételi jogosítványai tekintetében az iskolák működése kapcsán

A panaszbeadvány a Gimnázium SZMSZ-ének elfogadása kapcsán megfogalmazta, hogy a szülők annak szövegét csak utólagosan véleményezhették. A fenntartó a vizsgálati jelentésben úgy foglalt állást, hogy az Nkt. 25. § (4) bekezdése nyomán az utólagos véleményezés nem tekinthető jogsértőnek. E kérdéssel szorosan összefüggő további sérelmet fogalmazott meg a szülő, mikor kifogásolta, hogy a Gimnázium vezetője a nevelőtestületi ülésre nem hívja meg a szülői szervezet képviselőjét. A Tankerületi Központ vizsgálata e tárgykörben már a szülői panaszt megalapozottnak tartotta és – helyesen – intézkedett a jövőbeli helyes jogalkalmazás érdekében. Megkeresésemre adott válaszában azonban azt is rögzítette, hogy ez a jog az intézményvezető számára csak tájékoztatási kötelezettséget jelent a szülők képviselője felé, ő pedig csak addig lehet jelen, amíg ott a tanulók közösségét érintő kérdésről tárgyalnak. Hangsúlyozta a Tankerületi Központ igazgatója azt is, hogy *a tárgyalásra csak a diákönkormányzat képviselőjének meghívása kötelező.*

A panaszban felvetett problémák és az arra adott fenntartói válasz kapcsán elemeztem a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket. Az Nkt. 24. § (2) bekezdése alapján a nevelési-oktatási intézmény működésével kapcsolatos döntések előkészítésében, végrehajtásában és ellenőrzésében – jogszabályban meghatározottak szerint – részt vesznek a pedagógusok, a tanulók és *a szülők, valamint képviselőik.* A szülői szervezetekkel való megfelelő együttműködésért az Nkt. 69. § (2) bekezdés h) pontja alapján pedig a nevelési-oktatási intézmény vezetője felel.

A szülő jogait sorolja fel Nkt. 72. § (5) bekezdése, annak f) pontja értelmében a szülő joga, hogy a személyesen vagy képviselői útján – jogszabályban meghatározottak szerint – részt vegyen az érdekeit érintő döntések meghozatalában. Ennek egyik megjelenési formája az Nkt. 73. § (1) bekezdésében foglaltak alapján az óvodában, az iskolában és a kollégiumban az intézmény működését, munkáját érintő kérdésekben a szülők a jogaik érvényesítésére, kötelességük teljesítése érdekében létrehozott *véleményezési, javaslattevő joggal rendelkező szülői szervezet.*

A fenntartói jogok gyakorlásával összefüggő egyeztetési kötelezettség körében az Nkt. rögzíti *a véleményezés tárgykörét és a véleményezésre jogosultakat, a véleményezésre vonatkozó legfőbb követelményeket és a vélemény kikérése nélkül hozott döntések jogkövetkezményeit.* Ide tartozó ügycsoportok az Nkt. 83. § (3) bekezdése alapján a köznevelési intézmény megszüntetése, átszervezése, feladatának megváltoztatása, nevének megállapítása, vezetőjének megbízása és megbízásának visszavonása. Az Nkt. 83. § (4) bekezdése határozza meg, hogy mely szervek véleményét kell kikérni az előző ügycsoportokba tartozó döntések vagy vélemény kialakítása előtt, ide tartozik számos más szervvel együtt a szülői szervezet is. Az Nkt. 83. § (5) bekezdése kimondja, hogy az előzőek szerinti vélemény kialakításához minden olyan információt *hozzáférhetővé kell tenni a véleményezési joggal rendelkezők részére, amely a fenntartói döntés meghozatalához rendelkezésére áll. A vélemény kialakításához pedig – az információk hozzáférhetővé tételének napjától számítva – legalább tizenöt napot kell biztosítani az érdekeltek részére.* E rendelkezések biztosítják a fenntartói jogok gyakorlásával kapcsolatosan a szülői szervezet számára biztosított véleményezési jog érvényesülését.

Az előzőek ismeretében tártam fel a *szülői szervezet számára biztosított további véleményezési és részvételi lehetőségek körét,* amelyeket a teljességre törekvés nélkül gyűjtöttem össze és a hozzájuk kapcsolódó esetleges garanciális szabályokat. Az Nkt. 25. § (1) bekezdésében foglaltak szerint *a köznevelési intézmény SZMSZ-ét, a nevelési-oktatási intézmény házirendjét a nevelőtestület többek között az iskolaszék véleményének kikérésével fogadja el.* Az EMMI rendelet 4. § (5) bekezdése értelmében, ha iskolaszék nem működik, akkor *az SZMSZ elfogadásakor iskolai szülői szervezet, közösség véleményét kell beszerezni.* A szülői szervezetet véleményezési jog illeti meg az Nkt. 43. § (1) bekezdése alapján a köznevelési intézmény adatkezelési szabályzatának elkészítésénél, illetve módosításánál.

Véleményezési lehetőséget biztosít a szülői szervezet számára az EMMI rendelet 3. § (1) bekezdése *az iskolai munkaterv elkészítésénél:* a munkaterv elkészítéséhez az intézményvezetőnek ki kell kérnie a szülői szervezet véleményét is. Az EMMI rendelet 15. § (1) bekezdése az iskola igazgatói tájékoztató kapcsán írja elő a szülői szervezet véleményének kikérését, még pedig úgy, hogy *a tájékoztató elfogadása előtt be kell szerezni az iskolaszéket, ennek hiányában a szülői szervezet és az iskolai diákönkormányzat véleményét.* E tájékoztatót az igazgató minden év április 15-éig elkészíti és a fenntartó jóváhagyását követően közzéteszi a tájékoztatót azokról a tantárgyakról, amelyekből a

tanulók választhatnak, a középiskolában tájékoztatást ad az érettségi vizsgára történő felkészítés szintjéről is. A tájékoztatónak tartalmaznia kell, hogy a tantárgyat melyik pedagógus fogja oktatni. Szintén az EMMI rendelet 16. § (1) bekezdése értelmében a szülői szervezet véleményét kell kérni, hogy az első *tanítási óra reggel nyolc óra előtt legfeljebb negyvenöt perccel korábban kezdődjön.*

Ezeket túl a tankönyvvé, pedagógus-kézikönyvvé nyilvánítás, a tankönyvtámogatás, valamint az iskolai tankönyvellátás rendjéről szóló 17/2014. (III. 12.) EMMI rendelet 26. §-a szintén a szülői szervezet véleményének kikérést írja elő a térítésmentes és a normatív támogatással ingyenes tankönyvre jogosult tanulókról az iskola igazgatója által készített felmérés eredményének ismeretében *az iskolai tankönyvtámogatás rendjének meghatározásához.* Továbbá az EMMI rendelet 30. § (2) bekezdése alapján a tankönyvrendelés elkészítésénél *a szülői szervezet a tankönyvek grammban kifejezett tömegére tekintettel véleménynyilvánítási joga van.*

Az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet az érettségivel kapcsolatosan biztosít a szülői szervezet számára véleményezési lehetőséget. E kormányrendelet 17. § (1)-(2) bekezdései értelmében az iskola igazgatója többek között felkéri az iskolai szülői szervezetet, hogy képviselője útján *kísérje figyelemmel az érettségi vizsga előkészítését, megszervezését, lebonyolítását,* valamint a szülői szervezet véleményét is ki kell kérni *az írásbeli vizsga szervezésével, a szóbeli vizsganapok kijelölésével, beosztásával, a vizsgacsoportok kialakításával* összefüggő igazgatói döntések meghozatala előtt. Továbbá a 17. § (3) bekezdése alapján a *vizsgabizottság munkájában* a szülői szervezet képviselője *tanácskozási joggal* vehet részt.

Az EMMI rendelet 82. § (6) bekezdése ugyan véleményezési jogként fogalmazza meg a szülői szervezet számára *az alábbi kérdések SZMSZ-ben történő szabályozásánál a szülői szervezet részvételi jogát,* bár azok érdemi véleményezést tartalmuknál fogva nem igényelnek:

- az iskola pedagógiai programjának legalább egy példányát oly módon köteles elhelyezni, hogy azt a szülők és a tanulók szabadon megtekinthessék,
- az iskola vezetője vagy az általa kijelölt pedagógus köteles a szülők, tanulók részére tájékoztatást adni a pedagógiai programról.
- az SZMSZ-t, a házirendet és a pedagógiai programot a nevelési-oktatási intézmény honlapján, annak hiányában a helyben szokásos módon nyilvánosságra kell hozni.
- a házirend egy példányát az intézménybe történő beiratkozáskor a szülőnek, a tanulónak át kell adni, továbbá annak érdemi változása esetén arról a szülőt, a tanulót tájékoztatni kell.
- a szülőket a megelőző tanév végén tájékoztatni kell azokról a tankönyvekről, tanulmányi segédletekről, taneszközökről, ruházati és más felszerelésekről, amelyekre a következő tanévben a nevelő és oktató munkához szükség lesz. Tájékoztatni kell őket továbbá az iskolától kölcsönözhető tankönyvekről, taneszközökről és más felszerelésekről, valamint arról is, hogy az iskola milyen segítséget tud nyújtani a szülői kiadások csökkentéséhez.

A köznevelésre vonatkozó hatályos jogszabályok egy esetben biztosítanak *egyetértési jogot a szülői szervezet számára* az EMMI rendelet 130. § (5) bekezdésében foglaltak alapján, amikor az intézményben üzemelő élelmiszer-árúsító üzlet (iskola büfé) nyitvatartási rendjének és az áruautomata működtetési időszakának a megállapodásban történő meghatározásához előírja a nevelési-oktatási intézmény vezetője számára többek között a szülői szervezet *egyetértésének a beszerzését.* Az iskolai büfével összefüggésben a rendelet a szülői szervezet számára a 130. § (2) és (3) bekezdése alapján egy kivételes lehetőséget fogalmaz meg, abban az esetben, amikor a nevelési-oktatási intézmény fenntartója, vezetője azért nem köthet megállapodást az iskolai büfé működéséről, mert az iskola-egészségügyi szolgálat szakvéleménye szerint annak az áru kínálat nem felel meg egészséges táplálkozásra vonatkozó ajánlásoknak. Ez esetben a megállapodás mégis megköthető akkor, ha azt az *iskolai szülői szervezet támogatja.*

A szülői szervezet képviselője számára is lehetővé kell tenni iskolaszék hiányában az EMMI rendelet 169. § (9) bekezdése alapján a nevelési-oktatási intézményben *a tanuló- és gyermekebaleset kivizsgálásában való részvételt.* A Kr. 34. § (3) bekezdése *döntési jogot* biztosít iskolaszék hiányában a szülői szervezetnek, aki az intézményi tanács és iskolában a diákönkormányzat véleményének kikérésével *meghatározhatja azt a legmagasabb összeget, amelyet a nevelési-oktatási intézmény által szervezett, nem ingyenes szolgáltatások körébe tartozó program megvalósításánál nem lehet túllépni.*

Az egyeztetési kötelezettség egy speciális formája az EMMI rendelet 119. § (4) bekezdésében biztosított lehetőség, amely értelmében az iskolai szülői szervezet, közösség figyelemmel kíséri a tanulói jogok érvényesülését, a pedagógiai munka eredményességét, a tanulók csoportját érintő bármely kérdésben tájékoztatást kérhet a nevelési-oktatási intézmény vezetőjétől, az e körbe tartozó ügyek tárgyalásakor képviselője tanácskozási joggal részt vehet a nevelőtestület értekezletein.

A Tankerületi Központ jövőbeni intézkedését elfogadtam. Emellett azonban úgy ítélt meg, hogy a tanácskozási jog tényleges érvényesülése érdekében további kérdéseket kell egyértelművé tenni. A tanácskozási jog a nevelőtestületi ülésen való olyan részvételt biztosít, amelynek keretében *a tanácskozási joggal jelenlévő személy a tárgyalás témájában nemcsak tájékoztatást hallgathat meg, hanem aktív résztvevői jogok illetik meg.* Nem arról van tehát szó, hogy a szülői szervezet képviselője csupán meghallgatja az iskolában a vezetőség, nevelőtestület tájékoztatását a tanulók csoportját érintő kérdésben. A tanácskozási jog *érdemi részvételt jelent*, a szülői szervezet képviselőjét a tanulók csoportját érintő valamennyi tárgykörben megilletik mindazok a jogok (pl. kérdés, a vélemény kinyilvánítása, javaslattevés), amelyek a nevelőtestület értekezletére teljes jogú résztvevőjét, azzal a különbséggel, hogy ő nem vehet részt az érdemi vitát lezáró szavazásban.

Mindezek alapján összességében megállapítható, hogy a szülői szervezetet, illetve annak képviselőjét az iskolák működésével összefüggésben *számos, különböző szintű jogosítvány* (egyetértés, véleményezés, tanácskozás, részvétel) illeti meg, amelyekhez eltérő garanciák járulnak.

Az iskolák alapműködését meghatározó *fenntartói jogok körébe tartozó véleményezési joggal kapcsolatos részletszabályok törvényi szinten rögzítettek*, mivel az ide tartozó egyeztetési kötelezettség elmulasztása adott esetben a döntés megtámadhatóságát eredményezheti. A szülői szervezetet, illetve képviselőjét megillető további részvételi jogosítványokhoz hasonló garanciákat a jogszabályok nem rendelnek, *csak magát a részvételi jog formáját rögzítik.* Álláspontom szerint a szülői szervezetet, vagy annak képviselőjét megillető – fent is hivatkozott – bármely véleményezési, vagy tanácskozási jog, egyéb részvételi jog érdemi érvényesülését az előző csoportra vonatkozó feltételek biztosíthatják. A szülői szervezet vagy annak képviselője érdemben csak akkor tud véleményt nyilvánítani pl. az SZMSZ vagy a munkaterv elfogadásakor, illetve tanácskozási joggal részt venni a nevelőtestület, vagy az érettségi bizottság munkájában, valamint szükség esetén részt venni például egy tanulóbalet kivizsgálásában, ha a tárgykörhöz kapcsolódó érdemi – adott esetben írásos – információhoz a kellő időben, a döntés meghozatalát megelőzően hozzájutott.

Mindezekre tekintettel nem igazolható a Tankerületi Központ azon véleménye, hogy az SZMSZ elfogadásával kapcsolatban a szülő által kifogásolt utólagos véleményezés nem jogsértő, valamint a nevelőtestületi ülésen való részvétel csupán a tájékoztatásra vonatkozik.

Álláspontom szerint, ha a szülői szervezetet, annak képviselőjét az iskola működésével kapcsolatosan bármely részvételi jog megilleti, akkor *az intézmény vezetőjének a szülői szervezetet, annak képviselőjét megillető részvételi jog gyakorlása érdekében előzetesen biztosítania kell a szükséges információhoz való hozzáférést.* A döntéshozó a szülői szervezet, vagy képviselője által kialakított vélemény megismerését követően döntésének meghozatala előtt *azt mérlegeli*, a szülői szervezetet megillető egyetértési jog esetén *pedig a szülői szervezet egyetértése nélkül döntés nem hozható.*

Álláspontom szerint a szülői szervezet, vagy képviselőjének részvételi jogait biztosító *garanciális kérdéseket* a helyi viszonyokra figyelemmel az adott intézmény SZMSZ-ében szükséges az EMMI rendelet 4. § (1) bekezdés g) pont alapján megállapítani. Legalább ennyire lényeges továbbá, hogy azokat a gyakorlatban is szükséges megtartani. Mindezek alapján az iskolai SZMSZ-ben kell szabályozni a vezetők és az iskolaszék, az intézményi tanács, az iskolai szülői szervezet vagy közösség közti kapcsolattartás pontos formáját és rendjét.

Vizsgálatom során figyelemmel voltam arra is, hogy a kifogásolt SZMSZ-t a Gimnázium 2013-ban fogadta el. A belső szabályzat elfogadásának konkrét körülményeit ombudsmanként utólagosan, a jelentős időmúlására tekintettel – hatásköröm hiányában – eleve nem vizsgálhattam, így az akkori esetleges mulasztásokkal összefüggésben megállapítást sem tehettem.

Megállapítható azonban, hogy a Gimnázium hatályos SZMSZ-e a szülői szervezet, illetve annak képviselőjét megillető részvételi jogok garanciális szabályait nem tartalmazza. *Álláspontom szerint e szabályozási hiányosság alkalmas arra, hogy az iskolai döntések meghozatalánál jogszabályokban biztosított szülői részvételi jogok gyakorlását akadályozza, akár el is lehetetlenítse, amely az érintett szülők tisztességes eljárásához való jogával összefüggő visszaállítást okoz, a jogsérelem közvetlen veszélyét veti fel.*

7. A gimnáziumi SZMSZ aktualizálásának elmaradása kapcsán

A panaszos kifogásolta, hogy a Gimnázium SZMSZ-e 2013-as, azóta több jogszabályváltozás, fenntartóváltás is történt, de a belső szabályzatot a Gimnázium nevelőtestülete a megváltozott körülmények ellenére sem módosította. A fenntartó szerint az iskolai dokumentumok nem ellentétesek a hatályos jogszabályokkal, az SZMSZ a megváltozott fenntartói környezetben is alkalmazható, az SZMSZ tekintetében a jogszabály 2013. március 23-a óta nem változott.

Az Nkt. 2016. július 1-től hatályos 99/G. § (1) bekezdése megváltoztatta az iskolák korábbi működtetőjére vonatkozó szabályokat, mikor rögzítette, hogy *a tankerületi központ által fenntartott, települési önkormányzat által működtetett köznevelési intézmény működtetésével kapcsolatos jogviszonyokból származó jogok és kötelezettségek a tankerületi központot 2017. január 1-jétől illetik meg, illetve terbelik.* E rendelkezés megváltoztatta az iskolák kapcsolatrendszerét, ezzel párhuzamosan átalakult az állami fenntartású iskolák fenntartását végző szervezetrendszer is, a korábbi egyetlen központi szerv helyett az illetékes tankerületi központok látják el a fenntartói jogokat.

Az EMMI rendelet 4. § (1) bekezdése felsorolja a nevelési-oktatási intézmény SZMSZ-ében meghatározandó kérdéseket. Ezek közül a vizsgálat szempontjából lényeges a 4. § (1) bekezdés i) pontja, amelynek értelmében az SZMSZ-ben kell szabályozni az intézmény külső kapcsolatainak rendszerét, formáját és módját, beleértve a pedagógiai szakszolgálatokkal, a pedagógiai szakmai szolgálatokkal, a gyermekjóléti szolgálattal, valamint az iskola-egészségügyi ellátást biztosító egészségügyi szolgáltatóval való kapcsolattartást.

A Gimnázium nyilvános SZMSZ-e a jogszabály módosításból adódó változásokat nem vezette át, a régi jogszabályi környezetnek megfelelő fenntartó és működtető megnevezését tartalmazza, így pedig az új fenntartóval, illetve a megszűnt működtetővel kapcsolatosan átalakult kapcsolattartási formákat sem határozta meg az új jogszabályi környezetnek megfelelően.

A fentiekre tekintettel megállapítom, hogy a Gimnázium SZMSZ-e nem a hatályos jogszabályoknak megfelelően tartalmazza a Gimnázium fenntartóját, valamint a külső szervekkel való kapcsolattartás formáját, mindez pedig a működés jogi feltételrendszeré tekintetében alkalmas arra, hogy a jogbiztonság követelményét sértse.

Intézkedéseim

A jelentésben feltárt, alapvető joggal összefüggő visszásság jövőbeni bekövetkezésének megelőzése érdekében

1. az Ajbt. 37. §-a alapján *megfontolásra javaslom* az emberi erőforrások miniszterének, hogy biztosítsa a köznevelésre vonatkozó jogszabályok megfelelő módosítása útján
  - a) a tanulói és szülői kérelmek elbírálására irányadó konkrét határidő megállapítását,
  - b) a nevelési-oktatási intézmények kötelező közzétételi listájának az intézmények hivatalos honlapján való közvetlen elérhetőségét;
2. az Ajbt. 31. §-a alapján *felhívom* a fenntartó Dél-Budai Tankerületi Központ igazgatójának a figyelmét az elektronikus napló működtetésének biztosításával összefüggő kormányhatározatban foglaltakra;
3. az Ajbt. 32. §-a alapján *kezdeményezem* a Budai Nagy Antal Gimnázium vezetőjénél, hogy a jogszabályi rendelkezések, a tanulói jogok teljeskörű érvényesülése érdekében
  - a) kezdeményezze a Gimnázium pedagógiai programja a mindennapos testnevelés órák megszervezésével kapcsolatos szabályozásának olyan tartalmú módosítását, amely biztosítja a kiváltásra vonatkozó kivételes szabályok alkalmazhatóságát,
  - b) küldje meg az Oktatási Hivatal számára a nyilvánosságra hozatalhoz a Gimnáziumra vonatkozó kötelező közzétételi lista tartalmát, azt pedig évente aktualizálja,

- c) fordítson a jövőben fokozott figyelmet a Gimnáziumban a tanítási órák megtartására, valamint a haladási napló jogszabályoknak megfelelő vezetésére,
  - d) kezdeményezze a Gimnázium szervezeti és működési szabályzatának aktualizálását, a hatályos jogszabályoknak megfelelő módosítását, valamint a szülői szervezet, illetve képviselőjének érdemi részvételi jogait biztosító garanciális szabályoknak a szabályzatban való rögzítését és azok jövőbeli betartását.
4. az Ajb. 36. §-a alapján *bejelentéssel élek* a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság elnökénél, hogy tekintse át, hogy a KIR adatbázisban biztosított-e jelenleg a kötelező jelleggel feltüntetendő közérdekű adatokhoz való hozzáférés.

Budapest, 2018. 05. 23.

Székey László

